

BirGün

Pazar

gazetesi

Gezi Direnişi 11 yaşında!

Gezi Direnişi 11 yaşına girdi. Uzman Psikolog Nesli Zağlı "Biz betondan fıskıran çimleri takip ederken imparatoru çok ama çok korduktuk" derken Sair ve Yazar Haydar Ergülen "Arkadaş'ın şiiiryle Cevahir'den Ali İsmail'e, Berkin'e, hepsine 'Aşkla, Size' diyoruz" diyor. **8'de**

HATIRLATMALAR:

Karanlığa kafa tutanlar ve halkın neferleri

12 Mart darbesinin ardından gelişen Balyoz operasyonu, ülke çapında devrimcilerle yönelik saldırı ve katliam-

lar düzenlendi. 1 Haziran'da Maltepe'de Hüseyin Cevahir'in katledilip Mahir Çayan'ın yaralı yakalandığı saldırıdan bir gün önce, 31 Mayıs

1971'de Nurhak dağında Kadir Manga, Alparslan Özdoğan ve Sinan Cemgil pusuya düşürülerek katledildi. Yol Politika Kolektifi/9'da

İNSANLIĞI, YAŞAMI, DOĞAYI, HAYVANLARI KURTARMAK İÇİN:

Akıl, bilinç ve vicdan

İktidar şimdi de hayvanları hedef alıyor. AKP'nin hazırladığı hayvan hakları yasa teklifinde sokak hayvanlarının uyutulması planlanıyor. Yurttaşlar ise sokak hayvanları için mücadeleye çağırırken tüm toplumu vicdanlı davranmaya davet ediyor

SERKAN KÖYBAŞI

FATMA BİLTEKİN

İktidar ve yandaşlarının hedef haline getirdiği sokak hayvanlarına ilişkin düzenlemeye göre sahihsiz sokak hayvanlarının uyutulması teklif ediliyor. Yurttaşlar ve hayvan hakları mücadelesi yürütenler ise iktidarın ve yandaşlarının bu vicdansız kararına tepkili. Doç. Dr. Serkan Köybaşı " Vicdanlı ve merhametli kimsenin kabul edemeyeceği bu çağrı, 1970'li yıllardan bu yana hayvan hakları konusunda yaşanan gelişmeleri, hayvanların da artık insanlar gibi hisli canlılar olduğunun kabul edildiğini ve bu durumun kanunlara ve hatta bazı anayasalara yansadığını bilmiyor veya bilmemezlikten geliyor" diyor. Hayvan Hakları İzleme Komitesi Koordinatörü Fatma Biltekin ise "Gerçekten bu konuyu çözmek istiyorsanız lütfen bugüne kadar yapılan çalışmalara, verdiğimiz mücadeleye bakın ve köpekleri öldürmenize asla izin vermeyeceğimizi anlayın!" diyor. **13'te**

MARCELLO MUSTO:

Avrupa'da sağın yükselişi

Avrupa siyasi arenasında, politik ve ekonomik sorunlara yönelik merkezdeki sağ ve sol ortaklık, 1989 sonrası ikinci bir büyük değişime yol açtı. Son birkaç yıldır, eski kıtanın tamamında "siyasal" olana karşı derin bir nefret geliştirdi. **12'de**

OĞUZ OYAN:

Emeklilerin mücadelesi

Hayatları boyunca prim ödemiş, artıkdğer üretmiş ve insanca bir emekliliği hak etmiş olanlar, ancak hak arama mücadelesi verebilirler. Bütçenin yüzünün emeğe/emekliye dönük olmasının sağlanması da bir bölüşüm mücadelesi olarak kritik önemdedir. **12'de**

ALAZ SÜMER:

Sistem dışı bir ülke: Moğolistan

Gezginlerin, zaman zaman çok beğendikleri ülkeleri anlatırken "sıradışı" ifadesini kullandıklarını görüyoruz. Moğolistan için söyleyebileceğimiz ilk şey ise, bu sıradışlığın, her şeyden önce sistem dışı olmaktan kaynaklandığıdır. **14'te**

ÖNDER KAYA:

İstanbul'un tarihine bakış

İstanbul'a dair tüm adlandırmalar şehrin önemini ve gerek onu ellerinden tutan gerekse de onu arzulayan medeniyetlerin İstanbul'a verdiği değeri gözler önüne serer niteliktedir. an. **14'te**

Derin devlet dedikleri

Türkiye şimdi bir yandan Ölkü Ocakları eski başkanı Sinan Ateş'in öldürülmesini bir yandan da Ayhan Bora Kaplan davasında neler olup bittiğini anlamaya çalışıyor. Öldürülen Sinan Ateş'in eşi MHP ve Ölkü Ocakları yönetimlerinde görev alan insanların cinayetleri rollerini anlatıyor. Katilin İstanbul'dan polis korumasında nasıl getirildiği dava dosyalarından ortaya dökmüyor hem de Ölkü Ocakları'na ait ve halen kapılarında durmaya devam eden araçların plakaları ile birlikte. En yakınındaki isimlere kadar uzanan böyle bir cinayet hakkında Bahçeli bir açıklama yapmıyor. MHP'nin iktidar ortakları da bu konuda tek bir şey söylemiyor.

Öte yandan da Ayhan Bora Kaplan isimli bir mafya liderinin polisten yargıya uzanan bir ilişki ağıyla nasıl bir iktidar gücüne sahip olduğu ortaya saçılarken emniyet güçleri birbirlerine operasyon yapıyor. Partisinde işlenen bir cinayet hakkında tek söz etmeyen Bahçeli, A. Bora Kaplan'a operasyon yapılmasını bir darbe ilan edecek kadar ileri gidiyor. TV'lerde gündeldir bu olayların şifreleri çözülmeye çalışıyor. Cinayetler, mafyalar, çeteler ve onların ülkenin yönetimlerinde söz sahibi olan insanlarla kurdukları ilişkilerin şifrelerini çözmeye çalışırken, devletin şifrelerini hatırlamak gerekiyor.

Yol Politika Kolektifi/11'de

İşgal bizi ülkemizden vazgeçiremedi

BirGün'e konuşan FHKC Gençlik Sekreteri Hammoud "Biz 27 bin kilometrekarelik Filistin toprağının Filistin halkına ait olduğunu söylüyoruz, Filistin'in kurtuluşuna ve başkenti Kudüs olan bağımsız, demokra-

tik bir Filistin kurulanaya kadar, 1948'den bu yana sürgün edilenler kendi köylerine, kentlerine dönebilene kadar bu halkın mücadele ve direnişi sürdüreceğini söylüyoruz" dedi. Yusuf Tuna Koç/12'de.

HATIRLATMALAR:

Maraş'tan Susurluk'a Ülkücüler...

Ülkücülerin 12 Eylül sonrası yeniden hem kontrgerilla örgütlenmesinde hem de devlet-mafya ilişkilerinde aktif olmalarının önemli bir sebebi de devlet içerisindeki ülkücü yapılanmaydı. 12 Eylül'de İstanbul Emniyetinde Te-

rörle Mücadeleden sorumlu olan Mehmet Ağar, sonraki yıllarda da adım adım yükselerek Ankara ve İstanbul'da Emniyet Müdürlüğü, çeşitli illerde valilik görevleri yapar.

Yol Politika Kolektifi/10'da

Soykırım ve işgal bizi ülkemizden vazgeçiremedi

SÖYLEŞİ:
YUSUF TUNA KOÇ

İsrail'in Gazze şeridinde düzenlediği son saldırının 8. ayındayız. 45 binden fazla Filistinlinin katledildiği, yüz bine yakın yaralandığı, çok daha fazlasının zorla yerinden edildiği süreç tüm vahşetiyle sürüyor. Dünya kamuoyunun artıkaçıkça soykırım olarak nitelendirmeye başlayabildiği saldırılar sürerken, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi Gençlik Örgütü Sekreteri İhab Ahmad Hammoud ile direnişin bugününü, Siyonist işgalin hedeflerini, üniversitelerde yükselen dayanışmayı ve Filistin halkının kurtuluşunu konuştuk.

Geçtiğimiz ekim ayından beri İsrail 40 binden fazla Filistinliyi katletti. Bu işgale ve yerinden etmelere direnen Filistinlilere verilen bir karşılıktı. O günden bu yana batılı hükümetler soykırım boyutuna varan Siyonizmin suçlarına karşı sessiz kaldı. İlk sorum direnişin bugünkü durumuna ilişkindir. Filistinli devrimciler bu süreci nasıl değerlendiriyor, direnişin bu anında yoğunlaştığınız siyasi hedef nedir?

İhab Ahmad Hammoud, Filistin Gençlik Örgütü Sekreteri: Filistin meselesi 7 Ekim'de başlamadı. 1948'de Siyonist güçler Filistin'i işgal edip insanlarımızı katlettiğinde, köylerinden ve şehirlerinden sürdüğünde başladı. 76 yıldır işgal güçleri çocukları, kadınları, yaşlıları katlediyor, evlerimizi, kentlerin altyapılarını yok ediyor, ağaçlarımızı söküyor, topraklarımızı el koyup üzerine kendilerine askerî üsler ve yerleşim yerleri inşa ediyor, on binlerce insanı İsrail hapishanelerine atıp sağlıklı koşullarda, tıbbi yardımdan mahrum bırakarak, fiziksel ve psikolojik işkenceye tabi tutuyor, sayısız insanımızı bu hapishanelerde hayatını kaybettimiz. 7 Ekim'den sonra işgal güçleri Gazze şeridinde binlerce sivil tutuklayıp yeri gizlenen kamplarda fiziksel, psikolojik işkenceler ve cinsel saldırılarda bulunuyor. Yüzlerce çocuk uluslararası hukuka aykırı bir biçimde hapishanelerde cürüyor, dünyanın ve uluslararası kurumların sessizliği altında, Gazze şeridi 17 yıldır kuşatma altında tutuluyor.

7 Ekim operasyonu, 76 yıldır Filistin halkına karşı işlenen suçlara nitelikli, devrimci bir karşılık olarak gerçekleşti. Operasyon sırasında direniş Siyonist düşmana ve dünyaya Filistin direnişinin kendi halkını, toprağını ve onurunu savunacağını ve Siyonist hapishanenin sınırlarını ifşa edeceğini mesajını verdi. Çünkü onlarca yıldır uluslararası kamuoyu halkımızı Siyonist küstahlığa karşı savunmadı ancak 7 Ekim operasyonu onlarca yıllık unutulmuşluktan sonra Filistin meselesini yeniden manşetlere taşıyarak tüm dünyada bir numaralı sorun haline getirdi.

7 Ekim'den sonra Filistin direnişi "yenilmez ordu", "üstün istihbarat" ve "ülke

BirGün'e konuşan FHKC gençlik üyesi Hammoud "bağımsız, demokratik bir Filistin kurulana kadar, bu halkın mücadele ve direnişi sürecektir" diyor.

sınırları dışında savaş" gibi kavramlardan başlayarak işgal dersinin bütün külliyatını tarihin çöplüğüne yolladı. Bu sebeple, 7 Ekim operasyonun ardından işgal güçleri Gazze şeridinde soykırımcı bir savaş başlatarak, hastanelerin ve tüm altyapının yok edilmesi de dahil olmak üzere Gazze şeridinde yaşamak için gereken her şeyi ortadan kaldırarak, yaşama haklarına, kendilerinin ve atalarının topraklarına tutunarak bombaların, yıkımın, açlığın, kuşatmanın, susuzluğun ortasında, tüm dünyanın gözü önünde insan üstü bir azimle ve cesaretle direnişin destanını yazan Filistin halkını, topraklarını terk etmeye mecbur etmeyi amaçladılar.

"15 BİN ÇOCUK, 10 BİN KADIN KATLEDİLDİ"

Ekim ayından bu yana batıda da İsrail işgaline, Siyonist savaşa karşı, Netanyahu hükümeti ile işbirliği içerisindeki hükümetleri hedef alan birçok kitlesel eylem ve üniversite işgali gerçekleştirildi. Bu eylemleri nasıl değerlendiriyorsunuz, sizce dünya kamuoyunda Filistin'e dair yaklaşımı değiştirme, hükümetlere somut adımlar attırma imkânı taşıyorlar mı?

Bugün Filistin direnişi bir destan yazıyor ve işgalciler ciddi silah, mühimmat ve asker kaybı yaşıyor. Halkımızı, toprağımızı ve değerlerimizi savunuyoruz ve işgalciler direnişi yok edemedikleri gibi kapsamlı bir ateşkes olmadan, İsrail ordusu Gazze şeridi ve Fetih'ten çekilmeden, yok edilen hastaneler yeniden inşa ve tamir edilmeden, savaşta evlerini kaybeden, yerinden edilenlerin barınma sorunu çözülmeden ve kendi rehinelere öngörülmeden da ele geçirilen askerlerini kurtarmaları da mümkün olmayacak. Direnişin sunduğu, feragat edilemez şartlar bunlar.

Gazze'de 45 binden fazla insan ya şehit düştü ya da kaybedildi, 90 binden fazla yaralandı. Şehit düşenlerin 15 bini çocuk, 10 bini kadın.

Gazze'deki savaş sürerken, yüz binlerce aile kaldıkları evler yıkıldığı için okullara ve üniversitelere sığındı. Gazze şeridinde yakıt sorunu olduğundan ötürü insanlar ateş yakabilmek, yemek pişirebilmek için tahta sıraları yakmak zorunda kaldı. İşgal güçleri okullara sığınan bu insanların güvenliğini hedef aldı, birçok insan bu şekilde yaşamını kaybetti. Savaş sırasında, İsrail işgalci

DepoPhotos

güçleri Filistinlilerin bilimsel ve düşünsel üretimine de saldırdı, yüzden fazla araştırmacı, bilim insanı, profesör katledildi.

(Üniversite eylemleri hakkında) Dünyanın tüm onurlu ve özgür insanlarını selamlıyoruz, ABD'den Avrupa'ya meydanlarda Filistin halkını ve onların haklı davasını savunan üniversite öğrencilerini selamlıyoruz. Üniversite öğrencilerine inancımız tam çünkü onlar Amerika'da da geleceği kuracak olan eğitilmiş insanlardır. Birkaç yıl sonra bu öğrenciler ABD'de önemli konumlara gelecek, vekil, bakan, profesör olacaklar. Tam bu sebepten bu eylemler Siyonistleri ve Amerikan hükümetini rahatsız etti, Siyonist projenin geleceğine bir tehdit oluşturdukları için. Amerikan güçleri yüzlerce direnişçi öğrenciyi kampüslerine girerek tutukladı, daha fazlasını anti-semitizm bahanesi ile okuldan uzaklaştırdı. Amerikan üniversitelerindeki eylemler Gazze'deki savaşın, Siyonist kuruluşlarla üniversite işbirliklerinin ve Amerikan hükümetinin Siyonist unsura sivil ve savunmasız insanları bombalaması için sağladığı askerî ve ekonomik desteğin sonlanmasını talep ediyor.

EN ÖNEMLİ UMUDUMUZ CEP TELEFONLARI

Ekim ayından bu yana ortaya çıkan bir başka hakikat daha var ki bu çağda İsrail'in işlediği savaş suçları, Filistin ile dayanışma içerisindeki anti-empiryalist ağlar ve medya kuruluşları sayesinde internette çok daha kolay şekilde ifşa edilebiliyor.

Bugün, dünya Gazze şeridinde İsrail işgalci güçlerinin işlediği tüm vahşi suçları medya ve sosyal ağlar sayesinde görebiliyoruz. Bir uluslararası medya kuruluşu, Gazze'nin "gazeteci mezarına" dönüştüğünü yazdı, Gazze'de bugüne dek 140'tan fazla gazeteci katledildi. İsrail bilinçli olarak haber yapılmasını engellemeye ve gazetecileri öldürmeye çalışıyor. Gazze'ye yabancı gazetecilerin girmesini engellemek, içeriklerini yerinden etmek, etraflarını kuşatmak

gibi yöntemlerin yanında, internetlerini keserek, ölümler tehdit ederek engellemeye çalışıyor.

Tüm bunların yanında Gazze'de bilinçli olarak gazetecilerin ailelerini hedef alıyorlar, Gazze şeridinde düzenlenen hava saldırıları onlarca Filistinli gazetecinin ailesini katletti.

Medya, işgalci güçlerin Gazze'de nasıl savunmasız sivillerle doldurdukları toplu mezarlar yarattığını, sonra da kendi suçlarını nasıl örtmeye çalıştıklarını ifşa etti, sosyal medya işgalcilerin tüm suçlarını fotoğrafladı. Bugün Filistin halkı için Gazze'de yaşayan tüm genç kadın ve erkeklerin cep telefonları ile katliamlarını ve yıkımın fotoğraflarını, videolarını çekerek işgal suçlarını ifşa etmesi hayati önem taşıyor. Medya gücü, sosyal medya sitelerinde işgalcilerin suçlarını ortaya çıkaran binlerce fotoğraf ve videonun yayılması ile dünya kamuoyunun Filistin'in lehine değişebilmesini sağladı.

BAĞIMSIZ VE DEMOKRATİK FİLİSTİN

Gazze'deki soykırımın görünür hale gelmesi ile Filistin halkının özgürlüğü ve kurtuluşu da tüm dünyada en çok tartışılan konulardan biri haline geldi. Sizin bu soruna yaklaşımınız ne, son gelişmelerin ardından liberallerin öne çıkardığı "iki devletli çözüm" hakkında ne düşünüyorsunuz?

Filistin halkı, katliamlara, cinayetlere, tehditlere ve topraklarımızın zorla ele geçirilmesine dayanan Siyonist işgale bir arada var olamaz. İsrail güçlerinin Filistin'i işgalinden bu yana 76 yıl geçti, bu ülkenin sahipleri sığınmacıya dönüştürüldü, toprakları ve evleri ellerinden alındı. Biz 27 bin kilometrekarelik Filistin toprağının Filistin halkına ait olduğunu söylüyoruz. Filistin'in kurtuluşuna ve başkenti Kudüs olan bağımsız, demokratik bir Filistin kurulana kadar, 1948'den bu yana sürgün edilmiş köylere, kentlere dönüştürülen kadın bu halkın mücadele ve direnişi sürdüreceğini söylüyoruz.

Avrupa ve Siyaset-3: Sağın korkutan yükselişi

MARCELLO MUSTO*

Avrupa siyasi arenasında, politik ve ekonomik sorunlara yönelik merkezdeki sağ ve sol ortaklık, 1989 sonrası ikinci bir büyük değişime yol açtı. Son birkaç yıldır, eski kıtanın tamamında "siyasal" olana karşı derin bir nefret gelişti; bu da 1960-70'lerde olduğu gibi toplumsal değişime dair kolektif bir çaba ve sorumluluk yerine iktidarın kendisiyle özdeşleşen bir tiksintiye dönüştü. Birçok ülkede siyaset karşıtlığı radikal solu da vurdu. Büyük oranda bu partilerin başarısız hükümet geçmişlerinden ötürü, mevcut havaya kapıldıkları ve geçmişte öne çıktıkları radikal taleplerden vazgeçtikleri için de suçlandılar.

Avrupa'da güçler dengesinde önemli değişiklikler oldu. Diktatörük sonrası İspanya ve Yunanistan'dakine benzer şekilde, iki parti ağırlıklı sistemler çöktü. Benzer eğilimler, on yıllarca onların merkez sağ ve merkez sol arasında bölüşüldüğü İtalya ve Fransa'ya da etkiledi.

SİYASET KARŞITLIĞI, POPÜLİZM VE YABANCI DÜŞMANLIĞI

Siyaset-seçim alanı seçimlere katılımların düşmesi, yeni popülist ittifaklar, aşırı sağ güçlerin yükselişi ve bazı örneklerde neoliberal politikalara karşı sol alternatifin güçlenmesi ile önemli değişiklikler geçirdi.

Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılımı da düştü. Bu Avrupa için giderek daha fazla teknokratikleşen ve daha az politikleşen bir model temsil eden kuruluşların, insanların ilgisini çekmemesinden kaynaklanıyor. Geçtiğimiz yıllarda yükselişe geçen AB karşıtı dalgaya önderlik eden bu post-ideolojik hareketler, mevcut yolsuz sistemin yavan bir eleştirisi yönlendiriyor.

Birçok Avrupa ülkesinde yabancı düşmanı, milliyetçi ya da doğrudan neofaşist partiler, ekonomik krizin etkileri hissedildikçe yükselişe geçtiler. Bazı örneklerde, siyasi dillerini de dönüştürerek, klasik sağ-sol ayrımının yerine çağımız toplumuna özgü yeni bir mücadeleyi koydular: Marine Le Pen'in deyimleriyle "üsttekiler ve alttakiler arasındaki" çelişki. Bu yeni kutuplaşmada, aşırı sağ adaylar güya müesses nizama karşı "halkı"

temsil ediyor ve tüm gücün piyasasının elinde toplanmasından yana olan elitlere karşılar.

Bu siyasi hareketlerin ideolojik kimliği de değişti. İrkçi unsurlar geri plana itilerek ekonomik sorunlar ön plana çıkarıldı. Etnik, mezhepsel ayrımlar yerine yoksullar arasındaki kavgaya oynanarak, AB'nin göçmen politikalarına karşı kör ve keskin bir karşıtlığa ağırlık verdiler. İşsizlik oranlarının yükseldiği, toplumsal çelişkilerin büyüdüğü bir atmosferde, göçmenlerin yerli işçilerin işlerine konduğu ve göçmenlerden önce yurttaşların işe alımda ve kamusal hizmetlerde önceliğe sahip olması gerektiği propagandası ile yabancı düşmanlığı yükseltildi.

Hem Fransa'da hem İtalya'da işçi sınıfının ve komünistlerin kalesi olarak bilinen bölgeler sağcı partilerin seçmen tabanına dönüştü. Uzun yıllar boyunca işçi hareketinin tartışmasız hegemonyasının sürdüğü yerlerde bu partilerin yükselişe geçmesinin sebepleri aynı zamanda geçmişte sosyal demokratlara ve komünistlerin sorunsallaştırdığı meseleleri gündem etmelerinden de kaynaklanıyor olabilir.

SOSYAL POLİTİKALARIN ARDINA GİZLENEN SAĞ

Sağ yalnızca küreselleşme karşıtlığı gibi klasik gerici yöntemleriyle değil aynı zamanda yeni sığınmacıların gelmesi ve toplulum "İslamizasyonu" korkusu üzerinden de çıkış yakalıyor. Fakat çok daha önemlisi, geleneksel olarak sosyal demokratlarla özdeşleştirilen, fakat merkez sol hükümetler kamu harcamalarını kısımaya uğraştığı, radikal sol da bu hükümetleri desteklediği, hatta kimi örneklerde içinde olduğu için örtük söz üretmediği sosyal politikalar talep ediyorlar. Sağcı "refah" tabii başka şekilde ortaya

çıkıyor. Geçmişteki gibi evrensel, kapsayıcı ve dayanışmacı değil, refah milliyetçiliği diye tanımlanan bir temelde. Bir başka deyişle, ulusal topluluğun yalnızca mevcut üyelerine özel haklar ve hizmetler sunuyor.

Dolayısıyla geçtiğimiz yıllarda popülist, milliyetçi ya da neofaşist sağ Avrupa'nın neredeyse her yerinde desteğini genişletmiş durumda. Birçok örnekte siyasi tartışmalarda üstün gelebildiklerini kanıtlayan durumlar ve kimi dönemlerde merkez sağ ile ittifak da kuruyorlar. Son derece rahatsız edici bir salgın ve buna en başında sebep olan virüsün kendisiyle mücadele etmeden önlemekte mümkün değil: Brüksel'de hâlâ revaçta olan neoliberal düsturla.

Çevirmen: Yunus Emre Ceren
*Sosyoloji Profesörü, York Üniversitesi

ÖĞÜZ OYAN*

Emeklilerin durumu ve mücadele eksenini

Emeklilerin olumsuz yaşam koşullarına ilişkin haberler medyada eksik olmuyor. Gerçi bunun haberleştirilmesine gerek duyulmuyor, geniş kitleler bunu bizzat yaşıyor. En alttakiler daha fazla sefaletle sürüklenirken, kendilerini alt-orta ve orta gelir düzeylerinde görenlerse yoksulluklarının günbegün daha fazla hissediyorlar. Emekli aylıklarının reel olarak gerilemesi çeşitli ölçütler bakımından karşılaştırmalı olarak ele alınıyor. En anlamlı karşılaştırmaya, en düşük emekli aylığı ile asgari ücret arasında yapılmakta olanı. 2010 yılından başlatıldığına bile, en düşük emekli aylığının asgari ücretin 1,16 katından 2024'e gelindiğinde 0,59'una gerilediği görülmekte. En düşük emekli maaşının daha iyi değer koruduğu düşünülen altına ve dövize kıyasla karşılaştırılması da gene devasa bir aşımına sürecine işaret etmekte. Görelî fiyat yapları bakımından çeşitli gıda sepetlerine kıyasla veya kira ve konut fiyatlarına kıyasla yapılan karşılaştırmalar da benzer eğilimlere işaret etmekte.

Kuşkusuz yönetici sınıfların bunun farkında olmadığı veya bu politikaların esasen kastlı olarak uygulandığı söylenemez. Sistem, çalışan yoksulluğu yanında çok derin bir emekli yoksulluğunu de bile isteye yaratıyor ve yaratmaya devam edecek.

KÖTÜLEŞEN KOŞULLARA UYUM

Emeklilerin en temel uyum stratejisi,

Hayatları boyunca prim ödemiş, artıkdeğer üretmiş ve insanca bir emekliği hak etmiş olanlar, ancak hak arama mücadelesi verebilirler.

emeklilik hakkını kazandıktan sonra da işgücü piyasası içinde kalmak oluyor. Ancak bu, emekli açısından tam bir telafi düzeneği yaratamıyor. Şu nedenlerle:

■ Emeklilik aylığındaki reel aşımına bilerek telafi edilmediği için, bir süre sonra emekli aylığı+emeklilik sonrası ulaşılan ücret toplamı (ki bundan kayıt-ıç çalışan emeklinin ödediği destekleme primi düşülmelidir), emekli olmadan önceki gelir düzeyinin altında kalabiliyor. Böylece, hak kazandı emeklilik hakkından feragat ederek çalışma yaşamına dönen emekli, bu özverisinin karşılığını alamamış oluyor. Üstelik, kayıt-dışı çalışanlar çoğunluğu oluşturuyor ve daha fazla sömürüye maruz kalıyor. Her üç emekliden birinin çalıştığı, EYT'den yararlanırlarına yüzde 48'inin çalışmaya devam ettiği Türkiye'de emekli sömürüsü yaygın bir toplumsal meseledir.

■ Emeklinin çalışmadığı, çalışmadığı (çeşitli sağlık nedenleri, engelli olma durumu) veya iş bulamadığı durumlarda, aile boyutunda geliştirilen bir

strateji de daha önce işgücü piyasasına dahil olmayan aile üyelerinin, kadın, genç ve çocukların çalışmaya zorlanmasıdır. Bunlar, asgari iş güvenliği bile sağlanmamış koşullarda, aşırı sömürüye daha yatkın bir biçimde kayıt-dışı ve geçici işlerde çalışmaya razı olmaktadır. Ailede ücretli olmayan faaliyetleri onların da kapsamak gerekir: Ev-çi üretimlerin (hediyeelik eşyalar, takılar) artışı, üretici pazarlarına doğal veya işlenmiş tarımsal ürünlerin sunulması vb.

■ Devlet'in çeşitli şekillerde sunduğu sosyal yardımlara hak kazanma yolları aile ölçeğinde daha fazla zorlanabilmektedir.

■ Aile bütçesi yeniden düzenleniyor, temel ihtiyaçlar dışındaki harcamalar açıklanıyor. Temel ihtiyaçların başındaki gıda ürünlerinde de talep alt vasıflı ürünlere, tanınmamış markalara, görece ucuz market zincirlerine kaydırılıyor (En kötü durumdakiler, semt pazarlarının kapanış saatlerini gözlüyor hatta atık ürünleri toplayabiliyor).

■ Eğer hâlâ kaldıysa önceki tasarruflar, kötü günlerin sigortası olarak ayrılmış elden çıkarılarak zor günler atlattılmaya çalışılıyor. Buna, köyde kalmış çiftin çu- buğün, hisseli taşınmazların/mirasların elden çıkarılması eklenebiliyor, böylece servet eriterek gelir yetersizliğine geçici çözüm aranıyor (Belirtilmelidir ki, Şimşek-Erdoğan ikilisi tam olarak bu tür

geleneksel servet unsurlarının çözülmesi için ellerini ovuşturuyor. Hem hane-halk tepkilerinin yumuşatılabilmesi hem de atıl altın stokların ekonomiyeye kazandırılması bakımından).

TELAFİSİ YOK

Emekli aylıklarındaki reel kayıpların hem mevcut enflasyon hem de yürürlükteki dezenflasyon programı altında telafisi bulunmamaktadır. Satın alma gücü kayıpları, emekli enflasyon farkları verilerek telafi edilemez. Çünkü enflasyonun gerisinden koşturmayla ayarlanmamış emekli maaş artışlarıyla enflasyonun tahribatı giderilemez. Plan/program belgelerinde "gelirler yönetimi" denilen şey de tam olarak budur.

Şöyle basitleştirelim: Kök aylığı 10 bin TL olan işçi ve Bağ-Kur emeklileri, yılın ilk yarısında yüzde 25'lik bir birikimli enflasyon varsayımında, temmuzda 12.500 TL alacaklar. Bu, aslında ocaktaki 10.000 TL'nin satın alma düzeyine yeniden ulaşmaktan ibarettir. Pekî ama şubat-haziran döneminde satın alma gücünün ay ay gerilemesinin telafisi ne olacak? Aynı şekilde, Temmuz'daki 12.500 TL'nin aralık sonuna kadar aşınması ne olacak? Bu böyle devam eder gider. Bir de tabii, kök aylıkları 8.000 TL'nin altında olanlar vardır; onlar 10.000 TL'lik taban aylığına demir atmaya devam ederler, nominal bir artış dahi göremezler.

EMEKİLİLERİN TALEPLERİ

Emekli örgütlerinin talepleri daha

çok güncel sorunları aşmaya yönelik geçici çözümler etrafında yoğunlaşıyor: -Emekli taban aylığının asgari ücrete bağlanması (Asgari Ücretin düşüğü aynı bir meseledir; yoksulluk eşliğinin yarısını isterseniz bugün için 31.000 TL'ye çıkar! Her durumda emekliler, asgari emekli maaşının asgari ücrete endekslenmesinin asgari koruyucu bir düzenek olabileceğini düşünüyorlar); -Kök aylıkların da bu düzeye yükseltilmesiyle kök-taban ücret farklarının düşük aylık kategorilerinde sınırlanması (ancak bu da başka eşitsizlikler yaratır); -Enflasyon farklarının yüksek enflasyon koşullarında yılda dört kez maaşlara yansıtılması; -Memur emeklilerinin TİS kaynaklı artışlarının enflasyon farkından düşülmesine son verilmesi (Bu pek dile getirilmiyor ama sınırlı bir nedene memurlar ve emeklilerin alacağı Temmuz zammı yüzde 20'de kalabilecekt!)

Aslında kalıcı çözüm taleplerinin daha ısrarla vurgulanması gerekir. Bunun başına da 5510 Sayılı Yasanın sosyal devlet yönünde değiştirilmesinin konulması gerekir. 2006 yılında çıkarılan ve kuvvetli IMF ve sermaye etkisini taşıyan bu AKP yasası, emeklilerin emeklilik haklarını budama düzenlemesi olarak çalışmıştır (Bu bağlamda tüm emekliler için enflasyon farklarına refah payı eklenmesi, aylık bağlama oranlarının iki katına çıkarılması gibi öncelikli düzeltmeler şarttır). İkinci, emekliler ancak sınıf mücadelesi veren aktif emek örgütleriyle güçlerini birleştirerek kalıcı çözümlere ulaşabilirler. Kuşkusuz aynı durum işçi/memur sendikaları için de geçerlidir, sını-

flın bütününün sözcülüğünü yapmadan ücret rejiminin emek lehine düzeltilmesinin olanağı bulunmamaktadır. Bu da tabii sağ sendikaların karşı mücadeleyi de kapsar.

SERMAYENİN BAKIŞI

Sermaye açısından emekli, artırıncı üretme kapasitesi kalmamış değersiz emektir. Onlara aktarılabilecek her ilave kaynak israftır. İkinci, emeklilere/SGK açıklarına aktarılabilecek her ilave kuruş, sermayeye döntük bütçe tahsislerinin kısıtlanması olarak anlaşılır. Bu nedenlerle sermaye 5510 Sayılı Yasanın arka planında. Aslında sermayenin siyasi temsilcilerinin tavı da benzerdir. Ama bazen seçim zamanlarında oy kaygısıyla emekliyi avuturlar (Son seçimde örtük IMF programı nedeniyle bunu bile yapamadılar).

Emeklilerin mukabil tavırının ne olması ve olmaması gerektiği de buradan çıkarılabilir. Bir kere, ne olmasından başlarsak, emekliler geçim koşullarının sefaleti üzerinden sermayenin ve onun temsilcisi siyasetçilerin vicdanlarına seslenmeyi bırakmalıdırlar. Sermayenin vicdanı yoktur. Hayatları boyunca prim ödemiş, artıkdeğer üretmiş ve insanca bir emekliği hak etmiş olanlar, ancak hak arama mücadelesi verebilirler. Bütçenin yüzünün emeğe/emekliye döntük olmasının sağlanması da bir bölüşüm mücadelesi olarak kritik önemdedir. Aynı şekilde vergi sisteminin sermayeyi kayıran yapısını değiştirilmesi de önemli bir mücadele alanıdır.

*Prof. Dr.